

ACC. N:R M. 11127: /.

I.U.F. 23.

Några sagor och sägner om Skapelsen och om Noak känner jag icke till.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 11127: 2.

L. U. F. 66.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Några sägner och talesätt om kyrkklockor har jag egentligen mig icke bekant. Men fröken Anna Sjöberg (smeddotter i Nevishögs by, f. 1879, tel. 54033) berättade nyss, att Nevishögs ena kyrkklocka heter enligt en på klockan befintlig inskription "Gröva". Ovisst om det är den största klockan och därmed menas detta eller namnet härleder sig från byn Grevie. (Kyrkoväktaren har telefon 54231 Lund).

Vidare berättade hon, att Mölleberga ena kyrkklocka en gång tagits av troll och sänkts i Slefte mosse. Kyrkan lär därför nu endast ha en klocka, uppgav hon.

ACC. N:R M. 11127:3.

L. U. F. 67.

Något fåske känner jag ej egentligen till, enär socknen saknar riktigt fiskevatten. Men intill mina dåvarande ägor i Nevishög finns ett kärr, Peverkärr, där huvudägaren domänintendentens Linders far kvarnägaren Nils Andersson planterat fisk, åtminstone gädda och någon annan, kanske aborre, och varest fiskades med krok. En gång såg jag, att på en metspökrok fastsatts en dåmera död daggmask, som krängts på längs kroken. Pojkar brukade där också roa sig med att fånga gäddungar med en ränsnara av zittertråd, som de höllo i handen och, då ungen kom in i den rycka upp den med snaran, och sedan utplanterade den i bl. a. mina mangelgravar.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

---

L. U. F. 68.Platsen för vigsel och dop.

Hemma vigdes i regel bonddöttrar och därmed jämställda i medelgod ekonomisk stälning och då i brudens hem. Efter vigseln alltid middag, vari släkt och vänner samt prästen deltog.

I kyrkan vigdes de, som gärna ville vara lite pampiga och ha åskådare. För att gynna det sistnämnda förekom, ehuru ytterst sällan, vigsel efter gudstjänst. Men även andra, som ville ha en stilla, högtidlig prägel på sin vigsel, läto viga sig här. Sålunda läto ett bondpar viga sig i kyrkan, där jag och min syster voro de enda bröllopgästerna. Detta var på 1920-talet. Bröllopsstass har ej förekommit i min tid. Men min far talade om att, då han 1846 tjänade hos löjtnant Björkman å Djurslöv 4, förekom vid dennes dotter Boels kyrkbröllop stass med förridare och skottlossning och mycken ståt. Äktenskapet blev emellertid icke lyckligare därigenom. Anna Sjöberg, Nevishögs smedja, talade i dagarna om att, då hennes föräldrar (modern adlig: Fal-

ACC. N:R M. 11127:57L. U. F. 68.LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

kenberg) 1867 vigdes i St. Harrie kyrka, förekom också stass både till och från kyrkan och därefter middag.

I prästgården vigdes mestadels det enklare folket och sådana, som gifte sig mera hastigt. Någon bjudning för de närmaste anhöriga förekom ju s.a.s. alltid. Sedan den socialistiska fiendskapen mot kyrkan mojnats av, ha kyrkvigslarna allt mera tilltagit. (Här i Lund t. ex. har i en familj, vars samtliga barn icke konfirmerats, dottern, granne till oss, vigts i kyrkan).

Dopet torde i min barndom i regel ha skett i kyrkan och ofta i samband med moderns kyrkogång, alltså även i samband med gudstjänst och inför församlingen. Efter akten alltid barndops- och kyrkogångsgille. Dop torde även någon ha företagits på pastors-expeditionen, då man av ett eller annat skäl ej ville ha det inför församlingen och ville bespara prästen särskild resa. Fröken Sjöberg uppger, att under 1940-talet ha kyrkdopen blivit mera vanliga än förr. Detta lär mera ha berott på nuvarande

ACC. Nr M.11127:6.

L. U. F. 68.

prästens proganda än att det varit grundat i folksjälen.

Kyrktagning torde aldrig, så vitt jag kan tänka mig, ha förekommitt i hemmet.

3.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 11127:7.

L. U. F. 69.

Något spel med stickor känner jag icke till.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

ACC. N:R M. 11127: 8.

Begravning. L. U. F. 70.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Dödsbudskapet. På nyåret 1894, då min fabrors hustru i Malmö var dödssjuk, meddelade<sup>-de</sup> min fabror detta i brev och sände därpå begravningsbjudningen. Den äldsta dödsannons jag har i behåll, är från 1880. Den äldsta heltryckta begravningsbiljetten är från 1873. Dessutom har jag en halvtryckt, med skriven ifyllnad, från 1874.

Den döde. På 1890-talet tvättades den döde genast och ev. rakades samt ifördes rent linne, den s.k. "joraskjortan", som alltid fanns på förhand iordningsställd i linneförrådet. Munnen hoptrycktes genom att lägga ett stöd under hakan eller genom en duk hopknuten över hjässan. Den döde bars genast ut i ett annat rum, varefter hela bädden rengjordes och sängkläderna luftades.

Svepning. Kistan hämtades och liket lades däri snarast möjligt. Min far sveptes 1913 med ett palmlblad i handen och min 16-åriga syster 1892 med en myrtenkrans, just med tanke på brudklädsel. Ringar och smycken togos alltid av.



ACC. N:R M. 11127:9

L. U. F. 70.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Likkammare. Härtill användes vid sekelskiftet i regel, när utrummet tillät det, det största rummet, salen, där alla möbler kläddes i vita lakan och ljus tändes vid kistan. Liket besågs alltid, och kistlocket sattes på först omedelbart innan avfärden. Man drack kaffe före avfärden. Sedan alla gästerna stigit på vagnarna, inbjöd traktören dem välkomna igen till middag, som avåts efter återkomsten till sorgehuset. Under förra seklet konsumerades vid sådana tillfällen mängder av sprit, under detta sekel mindre därav.

Kista. Denna var vid sekelskiftet, då den var köpt i affär, alltid svart, beströdd med något svart kornigt ämne. Tidigare fanns på Nevishögs Bet en snickare Klemet, som gjorde traktens kistor, men dem såg jag aldrig. Kistan tillslöts av de närmaste släktingar, som skulle bära den.

Likvagn. Brågarps och Nevishögs likvagn inköptes av de borgerliga kommunerna, antagligen på 1860-talet. Den är lik de nu

brukliga. Sorgehuset fick själv skaffa hästar till likvagnen.

Utfärd. Kistan bars alltid av de närmaste manliga släktingarna och med fotändan före. Det ansågs nämligen, att den döde skulle gå på fötterna och ej på huvudet.

Begravningsprocession. Den ordnades av deltagarna själva skjutsvis efter släktskap, varvid den dödes släkt gick före den efterlevande makens. Prestaverna hörde till likvagnen och användes av alla samt bars alltid före kistan och av sådana personer, som stodo den avlidne nära utan att vara i släkt med honom. I Staffanstorp hade i <sup>min</sup> barndom bildats en sjukkasseförening, vars alla medlemmar jämte musikkår följde från sorgehuset till gravven. Men detta säger föga om värdet av bruket. Jag minns ej musikkårens plats i sorgetåget. Innan likvagnen fanns, måste bärarlagen ofta byta om, varvid de åtminstone någon gång satte ner kistan på marken, *ledade minne för släkten om*

Ankomst till kyrkan. I min barndom mötte alltid klockaren lik-

ACC. N:R M. 11127: //

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

L.U.F. 70.

tåget vid kyrkogårdsgrinden och gick sjungande före detta till graven. Psalmen var vanligtvis Jag går mot döden var etc. före och 2 v. av samma psalm efter jordfästningen. För barn valdes dock andra psalmer.

Jordfästning. Den skedde så gott som alltid på vardag. Dock hade enklare folk den ofta och sjukkasse-folket den så gott som alltid på söndag. Jordfästning inne i kyrkan började väl i enstaka fall omkring 1890, skulle jag tro, och nästan samtidigt altartjänst därvid. Prästen håller numera från omkring sekelskiftet alltid liktal vid aktens början, och tal vid graven, ej i kyrkan, började hållas av enstaka personer, skulle jag tro, omkring 1915-20. Bruket, att de närmaste anhöriga kastade ner blommor i graven, kom väl till omkring 1905-10. I min barndom brukade alltid de sörjande sitta ner under hela gudstjänsten, men så brukas icke eller åtminstone ytterst sällan nu.

Själarینگning. Den skedde alltid dagen efter dödsfallet och ut-

L.U.F. 70.

fördes av sorgehusets eget och dess grannars folk samt ringaren.  
Begravningsringning. Sådan förekommer alltid både före och efter jordfästningen. När t. ex. min mor blev jordfäst i Allhelgonakyrkan och begravd i Nevishög, ringdes i Domkyrkan både före och efter jordfästningen och i Nevishög både före och efter gravsättningen.

Återfärd. Denna skedde med skjutsarna vanligtvis i någorlunda samma ordning som ditfärden.

Kyrkogård. Kyrkogårdsmur har ej funnits här i min tid. Angående t. ex. Veberöd förordnade häradsrätten år 1693 enligt protokoll vid vårtinget § 36 att kyrkogårdsmuren 91 3/8 famnar lång skulle underhållas "i proportion, som var och en äger hemmantal och gifventionde till kyrkan".

Gravplatser. Kyrkogården består av 4 avdelningar, nämligen den allra gamlaste, den gamla, den nya och den nyaste. De två förstnämnda äro indelade efter heman och mantal, men på de två sist-

ACC. NR M. 11127:13.

L.U.F. 70.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

nämnda köpes alla gravplatserna.

Grav. Den grävdes av dödgravvaren med hjälp av dem, som ringt, till 3 alnars djup, om man ej stötte på annan kista, eljest mindre. Man började kläda graven med granris omkring sekelskiftet.

Gravvårdar. Sådana finnas av sten, cement och järn, den förstnämnda kategorien så gott som ensamrådande, de två sistnämnda i endast ett eller två exemplar. Cementgravvården omsluter ett kors under glas. Järngravvården består, om jag minns rätt, av något slags fot, några järnband och en elipsformad skiva, den senare försedd med inskriptionen. Beträffande gravvårdar på sådana gravplatser, som ej längre vårdas, ha några slagits sönder på 1910-talet, men det är möjligt, att de numera tillvaratages, inte därför, att de värdesättas, utan därför, att det är lite modernt.

Gravsmyckning. Gravkullarna försvinner allt mer. Där de före-

L.U.F. 70.

komma, bruka de vara klädda med murgröna i sin helhet och i den-  
nas mitt en blomsterbuske, t. ex. ros. Lösa blommor i glas bör-  
jade man sätta på gravarna förmodligen strax efter sekelskiftet.  
Den egentliga gravsmyckningsdagen är nog allhelgonadagen, men  
även juldagen och, jag tror, Påskdagen.

Eldbegängelse. Sådan förekommer i enstaka fall, första gången  
omkring 1930, då ~~en~~ nedsattes efter eldbegängelse av en måla-  
re. Urnlund finnes ej.

Bårhus. Detta byggdes väl omkring 1920 efter iniativ av försam-  
lingens myndigheter och på grund av ett rätt trängande behov.

Kransar och minnestavlor. När kransar kommo i bruk, minns jag  
ej, men de voro i bruk i min barndom, dock mest konstgjorda.  
Minnestavlor minns jag ej ha funnits.

Sorgdräkt. Den var alltid svart. För de kvinnor, som ännu <sup>i dag</sup> ej  
klätt sig i hatt, särskilda sorgkläden fortfarande. Kvinnorna  
började klä sig i hatt omkring 1891, barn möjligen något tidi-

L.U.F. 70.

gare. Sorgbanden på männens hattar voro alltid av olika bredd, i relation till den markerade sorgen. Sorgbanden på armen voro allmänt i bruk 1910.

Sorgtid. För föräldrar och make varade den ett år, ehuru mindre markerat mot slutet, för övriga släktingar kortare tid. Särskilt i början undvek man alltför glada och uppsluppna festligheter.

Begravningskassa. En sådan fanns i min ungdom och senare, där varje medlem, såvitt jag minns, skulle vid varje medlems dödsfall betala en krona till sterbhuset. Begravningsentreprenörer finns ej i socknen, men anlitas ofta från städerna.

.oOo.

ACC. N:R M. 11127:16.

Etnologiska undersökningen. Frågelista 67.

Sägner om svenska kungar.

Den enda sägner om svenska kungar jag känner till, är den, som är förbunden med Karl XII:s ek. Denna, som är belägen vid norra ändan om Yddinge sjö vid dess västra sida, är en stor ihålig ekstam, som man ledigt kan gå in i. Kungen skall där ha slagit upp en krubba, vari han utfordrat sin häst.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV